TİCARET BORSALARINDA ALIM SATIM YAPAN ARACILAR HAKKINDA YÖNETMELİK

YÜRÜRLÜK : 06.12.2013 TARİH, 28843 SAYILI RESMİ GAZETE

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, gerçek ve tüzel kişi tacir olarak borsadaki spot piyasada faaliyet gösterecek aracılarda aranılacak niteliklere, bunlardan tüzel kişilerin kuruluş, görev ve yetkilerine, aracıların çalışmalarına, haklarına, uymakla yükümlü bulundukları kurallara, bu kurallara aykırı eylemleri tespit olunanlara uygulanacak idari yaptırımlara ve aracılık faaliyetlerinin yürütülmesi ile ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, borsaları ve borsalardaki spot piyasada gerçek veya tüzel kişi tacir olarak faaliyet gösterecek aracıları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 47 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aracı: Borsa komisyoncusu, ajanı ve simsarı olarak faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiyi,

b) Bakanlık: **(Değişik ibare:RG-25/9/2021-31609)** Ticaret Bakanlığını,

c) Birlik: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini,

ç) Borsa: Ticaret borsalarını,

d) Kanun: 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununu,

e) Meclis: Borsa meclisini,

f) Yönetim Kurulu: Borsa yönetim kurulunu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Alım Satım, Görev ve Sorumluluk, Kısıtlamalar, Teminat ve Ücretler

Borsada alım satım yapanlar

MADDE 5 – (1) Borsaya dahil maddeler üzerindeki spot piyasa işlemlerde;

a) Borsaya kayıtlı gerçek kişiler ile tüzel kişilerin tescilli şirket sözleşmelerinde temsil ve bağlayıcı işlemler yapma yetkisi verilen gerçek kişi temsilcisinden,

b) Kendi adına ve başkasının hesabına borsada alım satım yapan borsa komisyoncusundan,

c) Başkasının adına ve hesabına vekil sıfatıyla borsada alım satım yapan borsa ajanından,

ç) Borsa alım satımlarında yalnız aracılık yapan borsa simsarından,

başkaları borsada işlem ve faaliyette bulunamaz.

(2) Borsaya dahil maddelerin üretici veya seri halde üretim yapmaksızın doğrudan tüketiciye satışını yapan imalatçılar, borsalara kaydolmaksızın kendi mallarını borsada satabilir.

(3) Üretici ve imalatçılar hariç borsaya kayıtlı olmayan gerçek ve tüzel kişiler ancak bir aracı vasıtasıyla borsada faaliyet gösterebilir.

(4) Kanunun 32 nci maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanmasında aracılık faaliyeti, borsada alım ve satım olarak değerlendirilir.

(5) Aracılara ilişkin kayıtlar, içeriği ve şekli Birlikçe belirlenecek aracılar defterinde tutulur ve bu kayıtlar Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen ortak veri tabanına işlenir.

Aracıların görev ve sorumlulukları

MADDE 6 – (1) Aracılar, alıcı ve satıcı firmaları bir araya getirmek, onların çıkarlarını gözetmek, mesleki bilgi ve deneyimlerine dayanarak piyasanın durumu hakkında en doğru bilgileri aktarmak ve piyasanın oluşumuna katkı sağlamakla görevlidir.

(2) Aracıların görevlerinden kaynaklanan yükümlülükleri, alım satımın sözleşmeye bağlanması ile sona erer. Bu aşamaya kadar aracılar, kendi kusurundan kaynaklanan veya kötü niyete dayanan her türlü eylemden sorumludur. Bu sorumluluk çerçevesinde tarafların ya da borsanın uğradığı zarar, borsaya verilen teminattan tazmin edilir. Teminattan tazmin edilemeyen kısım genel hükümlere göre tahsil olunur.

(3) Sözleşme yapılması ile görevi sona eren aracılar, mal bedelinin ödenmemesi ve/veya geç ödenmesinden ya da işin doğal akış sürecinde kalite ve sair sebeplerle doğabilecek uyuşmazlıklardan sorumlu tutulamaz. Ancak bu süreçte, mal bedelini satıcıya intikal ettirmesi için aracıya yapılan ödemelerde, bu intikalin aracı tarafından yerine getirilmemiş olması durumu saklıdır. Bu takdirde, oluşan zarar ilgili aracının borsadaki teminatından karşılanır.

(4) Alım satım beyannamesinde aksine bir şart olmadıkça, aracılar, satıcı deposunda teslim aldığı malların miktar ve kalitesinden sorumludur. Bu durumda, alıcı tarafın kilo ve kalite farkına dayanarak yaptığı iskonto farkı tutarı kadar gizli ayıp durumu hariç aracının teminatına rücu edilebilir. Ancak bu rücu hakkının kullanılabilmesi için, taraflardan herhangi birinin talebi üzerine malın, mutabık kalınan diğer bir kantar ile tartılmasının karşılıklı kabul edilmiş ve yapılan tartımlar sonucunda teslim/tesellüm kilosunda kesin anlaşmaya varılmış olması zorunludur.

(5) Aracılar, aracılık hizmeti verdikleri alım satımlara ait tescil yükümlülüğünün borsaya karşı yerine getirilmesinde, satıcı ve/veya alıcı tarafla birlikte müteselsilen sorumludur.

(6) Bu maddede belirtilen sorumlulukların yerine getirilmemesinden doğan maddi kayıpların teminattan karşılanması, Yönetim Kurulu kararı ile gerçekleşir.

(7) Tüzel kişi aracıların gerçek kişi temsilcileri için de bu madde hükümleri uygulanır.

Aracıların faaliyette bulunamayacakları haller

MADDE 7 – (1) Aracılar aşağıda belirtilen faaliyetlerde bulunamazlar;

a) Aracılar kayıtlı oldukları borsaya dahil maddelerin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak alım satımını yapamazlar.

b) Aracılar borsaya dahil maddelerin alım veya satımını yapan şirket kuramazlar, kurulmuş olanlara ortak olamazlar, şirket organlarında görev alamazlar.

c) Aracılar, borsaya dahil maddelerin alım veya satımını yapan eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dahil ikinci dereceye kadar sıhri hısımlarının ve evlatlıklarının aracılık hizmetleri ile bunların ortak olduğu veya organlarında görev aldığı tüzel kişiler için aracılık hizmetleri veremezler.

ç) Aracılar, borsada gerçekleştirilen bir muamelenin hem alıcı hem de satıcı tarafının aracısı olamazlar.

d) Aracıların aracılık faaliyetleri sadece kayıtlı bulundukları borsada geçerli olup, bu hizmetleri diğer borsalarda yürütemezler. Ancak bunlar borsaya dahil olmayan maddeler üzerinde borsa dışında işlem yapabilirler.

(2) Aracı olarak borsaya kayıtlı olmadığı halde borsaya dahil maddeler üzerinde, bunların yapabileceği işlemleri yapanlardan bu işleme ait tescil ücreti Kanunun 47 nci maddesi gereğince beş misli tahsil olunur.

(3) Tüzel kişi aracıların gerçek kişi temsilcileri için de bu madde hükümleri uygulanır.

Teminat

MADDE 8 – (1) Aracılar, Meclislerce aracının işlem hacmi de dikkate alınarak belirlenecek miktarda teminat göstermek zorundadır. Teminat; para, banka teminat mektubu, birinci derece gayrimenkul ipoteği, devlet tahvili, hazine bonosu veya Yönetim Kurulunca kabul edilecek tüccar kefaleti olabilir.

(2) Teminat, aracıların borsaya kaydolduğu tarihte verilir ve aracının borsadan üyeliğinin silindiği tarihten bir yıl sonra iade edilir.

Aracılık ücreti

MADDE 9 – (1) Aracıların, aracılık ettikleri işlemlerden alacakları ücretler, alım satım tutarının binde beşini ve yıllık aidat tavan ücretini geçmemek üzere her yıl Meclisçe tespit edilir ve Birlikçe onaylanır. Borsalar, aylık mukabilinde aracı çalıştıramazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Aracıların Nitelikleri ve Yükümlülükleri, Aracılık Eğitimi

Borsa komisyoncusu

MADDE 10 – (1) Borsa komisyoncuları, kendi adına ve başkasının hesabına borsada alım satım yaparlar.

(2) Gerçek kişi borsa komisyoncusu olabilmek için;

a) En az lise veya dengi bir okulu bitirmiş olmak,

b) İflas etmemiş ya da iflas etmiş olsa bile itibarını yeniden kazanmış olmak,

c) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından hapis cezasına mahkûm olmamak,

ç) Borsa komisyonculuğu sertifikasına sahip olmak,

d) En az 5 yıldır borsa üyesi olmak,

gerekir.

(3) Bu maddede belirtilen şartları taşıyan gerçek kişiler Yönetim Kurulu kararıyla komisyoncu olarak yetkilendirilir.

Borsa ajanı

MADDE 11 – (1) Borsa ajanları, başkasının adına ve hesabına vekil sıfatıyla borsada alım satım yaparlar.

(2) Gerçek kişi borsa ajanı olabilmek için;

a) En az lise veya dengi bir okulu bitirmiş olmak,

b) İflas etmemiş ya da iflas etmiş olsa bile itibarını yeniden kazanmış olmak,

c) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından hapis cezasına mahkûm olmamak,

ç) Borsa ajanlığı sertifikasına sahip olmak,

d) En az 3 yıldır borsa üyesi olmak **(Ek ibare:RG-25/9/2021-31609)** yahut en az iki yıl süreyle borsa simsarlığı yapmış olmak veya en az üç yıl süreyle borsa üyesi ya da ajanı yanında mesleki hizmet görmüş olmak ve bu durumu borsadan alınacak belgeyle tevsik etmek,

gerekir.

(3) Bu maddede belirtilen şartları taşıyan gerçek kişiler Yönetim Kurulu kararıyla ajan olarak yetkilendirilir.

(4) Borsa ajanı olarak faaliyet gösteren gerçek kişiler, borsalarca yaptırılan her sayfası numaralı ve mühürlü bir defter tutar. Bu deftere, yaptıkları işlere ilişkin beyannamelerin ve aldıkları ücreti gösteren faturaların numara ve tarihini yazar.

(5) Borsalar, bu defterleri ve ilgili fatura, koçan ve diğer belgeleri her zaman inceleyebilir. Borsa ajanları, bunları görevli personele göstermek ve bu personelin yazılı ve sözlü sorularını yanıtlamak zorundadır.

(6) Borsa ajanı olarak faaliyet gösteren gerçek kişiler, borsada alım satım yapmak için adına iş yaptıkları kişilerden şekli ve içeriği Birlik tarafından belirlenecek vekaletname almak ve en geç işlem sırasında borsaya vermekle yükümlüdür.

Borsa simsarı

MADDE 12 – (1) Borsa simsarları, borsa alım satımlarında yalnız aracılık yaparlar.

(2) Gerçek kişi borsa simsarı olabilmek için;

a) En az lise veya dengi bir okulu bitirmiş olmak,

b) İflas etmemiş ya da iflas etmiş olsa bile itibarını yeniden kazanmış olmak,

c) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından hapis cezasına mahkûm olmamak,

ç) **(Mülga:RG-25/9/2021-31609)**

d) En az bir yıldır borsa üyesi olmak **(Ek ibare:RG-25/9/2021-31609)** veya en az bir yıl süreyle borsa üyesi ya da ajanı yanında mesleki hizmet görmüş olmak ve bu durumu borsadan alınacak belgeyle tevsik etmek,

gerekir.

(3) Bu maddede belirtilen şartları taşıyan gerçek kişiler Yönetim Kurulu kararıyla simsar olarak yetkilendirilir.

(4) Borsa simsarlarının aracılık yaptıkları alım satımlar, borsa ajanı ya da alıcı veya satıcı tarafından tescil ettirilir. Alım satım beyannamelerinde borsa simsarının isim ve imzasına yer verilir.

Eğitim

MADDE 13 – (1) Aracılık hizmeti verecek gerçek kişiler ile tüzel kişilerin gerçek kişi temsilcileri mesleki bilgi ve deneyimlerini arttırmak ve ilgili mevzuatta yer alan hak ve yükümlülükleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak amacıyla eğitime tabi tutulur.

(2) Bu eğitimler Birlik tarafından düzenlenir ve eğitim programına katılan ve yapılacak sınavda başarılı olanlara şekli ve içeriği Birlikçe belirlenen bir sertifika verilir.

(3) Eğitime ve bu eğitim sonrasında yapılacak sınava ilişkin usul ve esaslar Birlikçe belirlenir. Bu usul ve esaslar Bakanlığın onayı ile yürürlüğe girer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Aracılık hizmetleri için kurulacak şirketlere ilişkin esaslar

MADDE 14 – (1) Aracılık faaliyetleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca kurulan bir şirket tarafından da yapılabilir.

(2) Borsalar, Bakanlığın izni doğrultusunda kuracakları veya iştirak edecekleri şirketler eliyle aracılık hizmeti verebilir.

(3) Aracılık faaliyeti yürütecek şirketlerin münhasıran aracılık hizmetlerinden birini yapmak üzere kurulması ve tescilli şirket sözleşmelerinde temsil ve bağlayıcı işlemler yapma yetkisi verilen gerçek kişi temsilcilerinin bu maddede belirtilen şartları taşıması zorunludur.

(4) Aracılık hizmeti vermek üzere kurulan şirketlerin;

a) Simsarlık faaliyeti için en az 100.000 TL, ajanlık faaliyeti için en az 200.000 TL, komisyonculuk faaliyeti için en az 250.000 TL ödenmiş sermayeye sahip olması,

b) Kurucu, ortak ve yöneticilerinin Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından hapis cezasına mahkûm olmaması,

c) Kendileri, ortakları ve sınırsız sorumlu oldukları kuruluşlar hakkında iflas kararı verilmemiş ve konkordato ilan edilmemiş olması,

ç) Şirketin amacı ve faaliyet konusunun münhasıran aracılık yapmakla sınırlandırılmış olması,

zorunludur.

(5) Bu maddede belirtilen şartları taşıyan tüzel kişiler, Yönetim Kurulu kararıyla aracı olarak yetkilendirilir.

(6) Aracılık faaliyeti amacıyla kurulan şirketler, kotasyona dahil maddeler üzerinde şirket adına ve hesabına doğrudan veya dolaylı alım ve satım faaliyetlerinde bulunamazlar.

(7) Aracılık faaliyeti yürütmek üzere kurulan şirketlerin gerçek kişi temsilcilerinde, komisyonculuk için 10 uncu, ajanlık için 11 inci ve simsarlık için 12 nci maddenin ikinci fıkrasının (a) ila (ç) bentlerindeki şartlar aranır.

(8) 11 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları ajan olarak faaliyet gösteren tüzel kişiler için de uygulanır.

İdari yaptırımlar

MADDE 15 – (1) 7 nci maddede öngörülen kısıtlamalara uymayan ve bu Yönetmelikte belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen aracılar hakkında Kanunun 87 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen üyelikten geçici çıkarma cezası verilir, bu fiilin tekrarı halinde ise aynı maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen üyelikten uzun süreli çıkarma cezaları verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenler hakkında Kanunun 93 üncü maddesinde belirtilen para cezalarına ilişkin hükümler de uygulanır.

(3) Bu madde kapsamında verilen cezalar, borsa ilan panosunda bir hafta süre ile ilan edilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 16 – (1) 13/1/2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ticaret Borsalarında Alım Satım Yapan Aracılar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Elektronik ürün senedi alım satımında aracılık faaliyetlerine ilişkin esaslar

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Kanunun 53 üncü maddesinin sekizinci fıkrasına göre yetkilendirilen ticaret borsalarında münhasıran elektronik ürün senedi ve alivre sözleşmelerin alım ve satımlarına aracılık etmek üzere Yönetim Kurulu kararı ile borsa ajanı yetkilendirilebilir.

(2) Birinci fıkraya göre yetkilendirilecek ajanlar için 11 inci maddenin ikinci fıkrasının (ç) ve (d) bentlerindeki şartlar aranmaz.

(3) Kanunun 53 üncü maddesinin sekizinci fıkrasına göre yetkilendirilen ticaret borsalarında münhasıran elektronik ürün senedi ve alivre sözleşmelerin alım ve satımlarında ajanlık faaliyeti yürütmek üzere kurulan şirketlerin gerçek kişi temsilcilerinde, 11 inci maddenin ikinci fıkrasının (ç) bendindeki şart aranmaz.

(4) Birinci fıkraya göre yetkilendirilecek gerçek kişi ajanlar ile tüzel kişi ajanların üçüncü fıkraya göre temsilcilik yapacak gerçek kişi temsilcileri, yetkilendirildikleri veya şirkette göreve başladıkları tarihten itibaren iki yıl içinde 13 üncü madde uyarınca verilecek eğitime ve sınava katılmak zorundadır. Bu süre içinde düzenlenen eğitime katılmayan ve sertifika alamayan gerçek kişi ajanların ajanlık yetkisi, tüzel kişi temsilcisi gerçek kişilerin ise borsada işlem yapma yetkisi sona erer.

İstisnalar

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Kanunun 53 üncü maddesinin sekizinci fıkrasına göre yetkilendirilen ticaret borsalarındaki elektronik ürün senedi ve alivre sözleşmelerin alım ve satımlarına aracılık işlemlerinde 7 nci maddenin birinci fıkrasının (ç) ve (d) bentleri ile 11 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümleri uygulanmaz.

Aracılık defteri ve ortak veri tabanına kayıt

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte aracılık faaliyetinde bulunan aracıların, 5 inci maddenin beşinci fıkrasında belirtilen deftere ve ortak veri tabanına kaydı yapılır.

Yürürlük

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin	
Tarihi	**Sayısı**
06.12.2013	28843
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin	
Tarihi	**Sayısı**
25.09.2021	31609